

Datum: 6 mei 2020

Registratienummer: 1234577

Portefeuillehouder: Eric van de Broek

Contactpersoon: Nancy de Louw, N.d.Louw@MijnGemeenteDichtbij.nl, 06-52854445

Onderwerp

- 1) Huisvesting statushouders
- 2) Participatie en integratie van statushouders
- 3) Evaluatie dedicated team statushouders
- 4) Wet inburgering
- 5) Deelname diverse landelijke projecten

Aanleiding

In deze raadsinformatiebrief vertellen we u meer over de huisvesting, participatie en integratie van statushouders. Daarnaast leest u meer over de aankomende Wet inburgering. Tot slot zijn we begin 2019 gestart met een nieuwe werkwijze rondom deze doelgroep (zie raadsinformatiebrief januari 2019). Graag lichten we de eerste resultaten hiervan toe.

Inhoud

Hieronder vindt u kort de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten.

- 1. Huisvesting statushouders:**
Niet tijdig voldoende statushouders gehuisvest.
- 2. Participatie en integratie statushouders:**
Relatief veel statushouders hebben betaald werk gevonden.
- 3. Evaluatie dedicated team statushouders:**
Nieuwe aanpak draagt bij aan (financieel) zelfredzamer maken van statushouders.
- 4. Wet inburgering:**
Ingangsdatum is uitgesteld naar 1 juli 2021. Voorbereiding invoering gestart.
- 5. Deelname landelijke projecten:**
Gemeente doet mee aan twee landelijke gesubsidieerde projecten rondom statushouders/nieuwkomers.

1. Huisvesting statushouders

Asielzoekers met een verblijfsvergunning, ook wel statushouders genoemd, hebben recht op huisvesting. De rijksoverheid stelt ieder halfjaar voor iedere gemeente vast hoeveel statushouders zij moet huisvesten, de zogenaamde 'taakstelling'. De Provincie controleert halfjaarlijks of de gemeente haar taakstelling gerealiseerd heeft. Een achterstand of voorsprong op de taakstelling wordt meegenomen naar het volgende halfjaar.

1.1 Taakstelling huisvesting statushouders 2019

Over 2019 hebben we niet de volledige taakstelling gerealiseerd: van de 14 statushouders die we moesten huisvesten, hebben we 10 statushouders gehuisvest. Het niet tijdig behalen van de taakstelling heeft nu verder geen gevolgen, omdat we bijna altijd voldoen aan onze verplichting en de achterstand ons niet volledig te verwijten was. De achterstand had te maken met plotselinge wijzigingen in de persoonlijke situatie van enkele statushouders, die aan ons gemeente toegewezen waren. Hierdoor konden we hen niet meer plaatsen in de toen beschikbare woning en was er niet altijd een ander passend statushouders-huishouden beschikbaar voor die woning.

1.2 Taakstelling huisvesting statushouders 2020

Het eerste halfjaar van 2020 moeten we 14 statushouders van woonruimte voorzien: 10 vanuit de reguliere taakstelling en 4 vanuit de achterstand van 2019. We hebben al 8 statushouders van een woning voorzien. Per 1 april jl. moeten we nog 6 statushouders huisvesten om de taakstelling te behalen. Voor de tweede helft van 2020 moeten we 12 statushouders huisvesten.

We streven ernaar beide taakstellingen volledig en op tijd te realiseren. Of dit geheel lukt, hangt samen met de ontwikkelingen rondom het corona-virus (zie paragraaf 1.4).

1.3 Landelijke ontwikkelingen

De nieuwe taakstelling is licht hoger dan de afgelopen taakstelling (eerste helft 2020). De taakstelling wordt berekend op basis van het verwachte nieuwe aantal personen dat een verblijfsvergunning ontvangt en het aantal statushouders dat nog in de opvang wacht op een reguliere woning. Doordat er sprake is een licht hogere toestroom, niet alle asielaanvragen binnen de vastgestelde termijnen worden afgehandeld en krapte op de woningmarkt heeft COA extra opvanglocaties nodig. Het Rijk heeft de provincies inmiddels gevraagd om in overleg met de gemeenten mee te denken in oplossingen. Wij houden u op de hoogte van eventuele ontwikkelingen op dat vlak.

1.4 Gevolgen van corona-virus

Door het corona-virus is het momenteel niet mogelijk om statushouders te huisvesten. Met name de eerste periode nadat iemand een woning heeft gekregen is intensieve begeleiding nodig: bijvoorbeeld bij het kopen van huisraad, aanvragen van een uitkering, inschrijven bij de huisarts etc. Doordat deze doelgroep de taal niet kent en de weg niet weet is persoonlijke ondersteuning echt noodzakelijk. En die kunnen wij nu onvoldoende bieden. Zodra de situatie het toelaat, gaan we weer statushouders plaatsen.

Omdat dit probleem landelijk speelt, stelt het Rijk de taakstelling in de tweede helft van 2020 mogelijk nog bij. De Provincie houdt in haar beoordeling van de taakstelling ook rekening met deze bijzondere omstandigheden.

2. Participatie en integratie van statushouders

Statushouders zijn inburgeringsplichtig en in de regel afhankelijk van een uitkering, als ze zich in onze gemeente vestigen. Het CBS houdt sinds 2014 cijfers bij over statushouders. Hieruit blijkt dat in de periode van 2014 tot medio juli 2019 in totaal 175 statushouders zich hebben gevestigd in onze gemeente, onder wie 50 minderjarigen (jonger 18 jaar).

Op grond van de Participatiewet moeten volwassen statushouders met een uitkering zich inspannen om naar vermogen maximaal mee te doen, liefst met een betaalde baan. Onze insteek is dat we dit zo duurzaam mogelijk doen: een baan die zo goed mogelijk aansluit bij wat iemand kan en werkzekerheid biedt voor de langere termijn (minimaal een jaar).

2.1 Resultaten (arbeids)participatie

In 2019 zijn 18 van de in totaal 72 statushouders-huishoudens uit de uitkering gestroomd ¹:

- 9 door regulier betaald werk
- 4 door betaald werk met loonkostensubsidie
- 3 door opleiding met studiefinanciering
- 1 door verhuizing
- 1 door bereiken pensioengerechtigde leeftijd

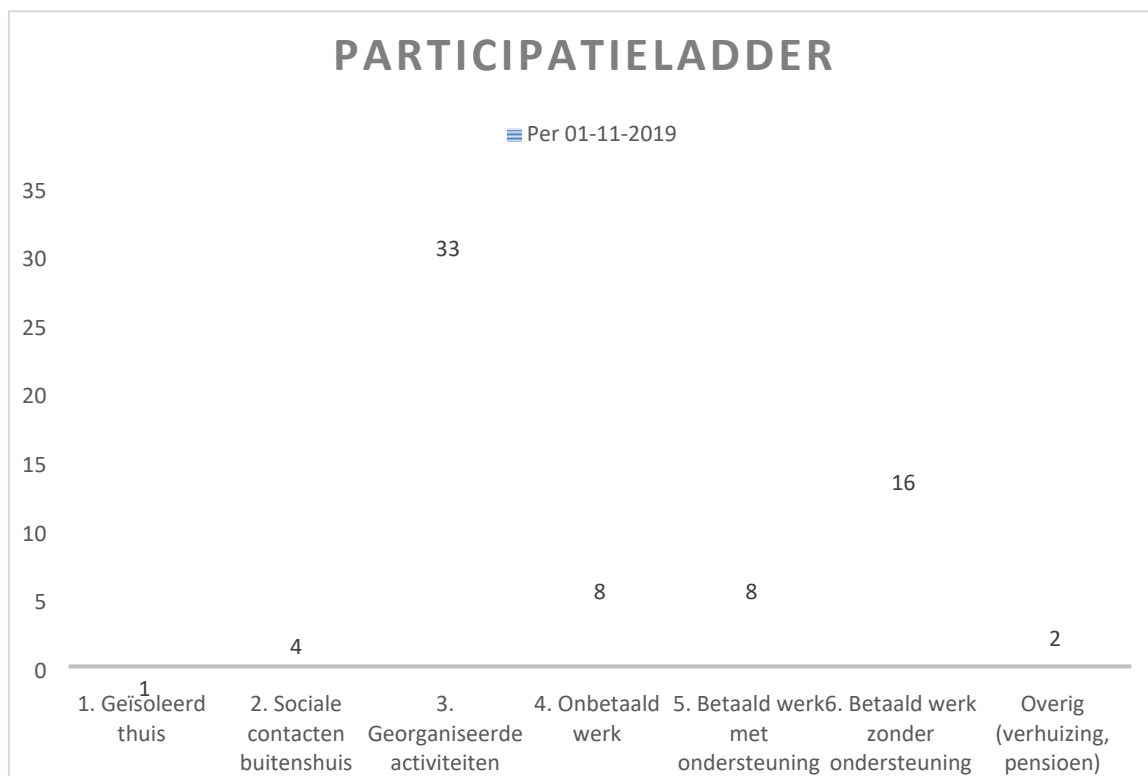
Dat we bijna 25% van de ondersteunde groep naar werk hebben begeleid kan als positief beschouwd worden. Uit onderzoek van CBS (2019) blijkt dat na 3,5 jaar ongeveer een kwart van de statushouders die in 2014 arriveerden een betaalde baan hebben gevonden. Hiermee lopen we dus in de pas met landelijke resultaten.

We zien dat mensen die betaald werk gevonden hebben vaak mannelijk zijn, tussen 20-40 jaar oud, geen (jonge) kinderen hebben en ongeveer 1,5 tot 3 jaar in Nederland wonen. Vrouwen met jonge kinderen hebben meer moeite om aan een baan te komen. De combinatie met werk en/of inburgering is vaak lastig. Ook statushouders uit landen met een grotere afstand tot de Nederlandse samenleving (bijv. Eritrea) en oudere statushouders (50+) komen minder vaak aan

¹ Een uitkering wordt verstrekt op basis van type huishouden: alleenstaanden / alleenstaande ouders, gehuwden / samenwonenden. Achter één uitkering kunnen dus meerdere volwassenen en/of kinderen staan.

het werk. Dit beeld komt grotendeels overeen met landelijk onderzoek.

Eind 2019 hebben ook 5 statushouders uit Eritrea bij Vion stage gelopen: hiervan hebben er 4 onlangs een full-time dienstverband bij Vion gekregen. Deze cijfers en andere resultaten van 2020 zijn nog niet verwerkt in bovenstaande resultaten.

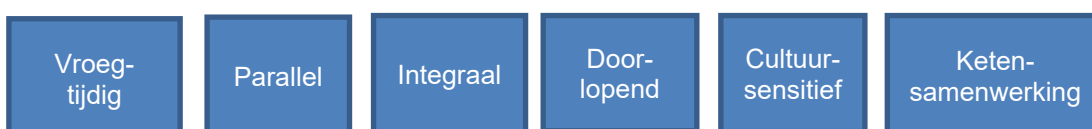
De mate waarin mensen deelnemen in de samenleving houden we bij met de Participatieladder (zie voorgaande grafiek). Naast betaald werk zijn er ook andere manieren waarop mensen meedoen in de samenleving. Denk aan het doen van vrijwilligerswerk of het volgen van een cursus. Dit kan een opstap zijn naar een betaalde baan. Uit de grafiek blijkt dat veel statushouders op trede 3 van de Participatieladder staan. Op die trede staan mensen die minimaal 1 keer per week deelnemen aan een georganiseerde activiteit en daarbij contact hebben met anderen, zoals een cursus, lidmaatschap van een vereniging of sportclub. Veel statushouders zijn (minimaal) 3 jaar bezig met de inburgeringscursus. Dat verklaart het hoge aantal op die trede.

Mensen op trede 1 en 2 zijn minder of niet maatschappelijk actief. Dit komt vaak door een combinatie van factoren, zoals gezondheidsklachten, financiële problemen en/of niet in staat om de Nederlandse taal te leren. We ondersteunen deze nieuwkomers door te proberen de belemmeringen weg te nemen of te verminderen, zodat iemand (op termijn) wel meer kan meedoen in de samenleving. Ook wordt soms thuisbegeleiding ingezet, door iemand vanuit de eigen culturele achtergrond of moedertaal.

3. Evaluatie dedicated team statushouders

3.1 Terugblik: als we blijven doen wat we deden...

Ongeveer een kwart van het uitkeringsbestand van de gemeente Boxtel bestond eind 2018 uit (voormalig) statushouders. Daarom hebben wij in 2019 geëxperimenteerd met een nieuwe aanpak voor de ondersteuning van statushouders. De nieuwe aanpak is gebaseerd op zes pijlers:

- **Vroegtijdig** : wachttijd in AZC beperken, vanaf dag 1 in het AZC starten met participatie/integratie
- **Parallel**: naast inburgering ook betaald werk, opleiding of stage- of ervaringsplek
- **Integraal**: 1 intake/diagnose met plan voor de 7 leefgebieden én taal
- **Doorlopend**: van jong tot oud, geen knip tussen 18- / 18+
- **Kennis v/d doelgroep**: cultuursensitief en methodisch werken (weten wat wel/niet werkt)
- **Ketensamenwerking**: werk samen in het veld, waarbij gemeente rol van regievoerder heeft

Samen met diverse partners hebben we een actieplan opgesteld:

1. Persoonlijk inburgeringsplan

Eén plan op alle leefgebieden maken (huisvesting, inkomen, gezin, dagbesteding, gezondheid etc.) en inburgering samen met werk, stage of sociale activiteiten.

2. Aanbodversterking

Meer inzet van effectieve instrumenten voor deze doelgroep, meer kennisuitwisseling tussen professionals en meer activiteiten voor statushouders gedurende de week.

3. Ketensamenwerking

Eén plan, één aanpak, met één mond uitdragen en hierin samenwerken.

Dit actieplan wordt uitgevoerd door twee consultants die zich specifiek richten op statushouders. Ze stemmen waar nodig af met andere collega's in het sociaal domein (Wmo, Jeugd). Daarnaast werken zij nauw samen met externe partners, zoals Buro Nieuwkomers en WSD. Dit geheel noemen wij het 'dedicated team statushouders'. We streven met deze aanpak naar meer persoonlijke aandacht en een werkwijze die beter aansluit op de behoeften van deze doelgroep. Deze manier van werken past ook bij de uitgangspunten van de aanstaande nieuwe Wet inburgering (zie hoofdstuk 4).

Het streven was dat het dedicated team *minimaal* 54 statushouders met een uitkering (excl. eventuele partners) zou ondersteunen. Het dedicated team richtte zich op mensen die zich nieuw vestigen in de gemeenten en nieuwkomers die (bijna) klaar zijn met de inburgering. De overige statushouders, die doorgaans langer dan 5 jaar een uitkering ontvingen, werden op de reguliere wijze ondersteund.

3.2 *Resultaten werkwijze dedicated team*

Het lijkt erop dat de meer persoonlijke en doelgroepsgewijze aanpak zijn vruchten afwerpt. Voor het eerst sinds een aantal jaren zijn meer statushouders uit de uitkering gestroomd (18) dan ingestroomd (14). Die uitstroom is volledig bereikt met de werkwijze van het dedicated team.

De nieuwe werkwijze helpt om statushouders eerder (financieel) zelfredzaam te maken ten opzichte van de oude manier van werken. Vroeger werd vaak pas gestart met ondersteuning naar (on)betaald werk, als statushouders (bijna) klaar waren met de inburgering, dus pas na 3 tot 5 jaar. De nieuwe aanpak vraagt weliswaar om een investering. Maar deze verdient zichzelf (grotendeels) terug, doordat statushouders daarna minder of niet meer afhankelijk zijn van een uitkering.

De gunstige economie en arbeidsmarkt in 2019 heeft waarschijnlijk ook positieve invloed gehad op dit resultaat. Anderzijds zijn er ook belemmerende factoren geweest, waardoor resultaten misschien (nog) beter hadden kunnen zijn, bijvoorbeeld: het huidige gebrek aan gemeentelijke regie op de inburgering en het relatief hoge aantal mensen dat de consultants begeleiden. Mogelijk dat hier met de nieuwe wet beter op in kan worden gespeeld.

3.3 *Evaluatie actieplan dedicated team statushouders*

Hieronder hebben wij via een stoplicht (rood-oranje – groen) aangegeven hoe wij de voortgang en uitvoering op het actieplan beoordelen.

Acties	Inzet	Status	Toelichting
1. Persoonlijk inburgeringsplan	Ondersteuningsbehoefte nieuwkomers op alle leefdomeinen in beeld krijgen en hiernaar handelen.		Het inrichten van deze werkwijze kostte meer tijd dan verwacht. Per 1 november jl. zijn we hiermee gestart.
	On- en lagergeletterde nieuwkomers toeleiden naar duaal inburgeringstraject (combi inburgering en taal op werkvloer).		Bijna 10 statushouders zijn afgelopen jaar gestart met duale inburgering.
	Geletterde nieuwkomers naast inburgering ook traject bieden gericht op arbeidsmarktorientatie.		Resultaten verschillen per deelnemer per aanbieder.
2. Aanbod-versterking	Aanbieden extra programma met 26 workshops over de Nederlandse samenleving.		Eerste groep heeft programma afgerond. Een evaluatie-onderzoek volgt (zie hoofdstuk 5).
	Doorleiden naar Taalhuis voor versterking taal, rekenen en omgang digitale media.		Taalhuis is in september 2019 geopend. Partners en dedicated team weten het Taalhuis goed te vinden.
	Toeleiden statushouders naar duale leerwerktrajecten in kraptesectoren met baangarantie.		Leerwerktrajecten leverden niet altijd baangarantie op. Weinig leerwerkplekken dichtbij.
	Doorleiden van statushouders naar betaald werk, zelfstandig ondernemerschap, opleiding of vrijwilligerswerk.		Zorg voor kinderen vormt soms uitdaging. Aantal beschikbare (leer)werkplekken mag meer.
	Waar noodzakelijk, extra ondersteuning vanuit WMO inzetten om zelfredzaamheid te verhogen of te stabiliseren.		Voor zeer kwetsbare nieuwkomers wordt nu standaard een interculturele zorgverlener ingezet.
3. Keten-samenwerking	Intensiveren samenwerking met ketenpartners (Buro Nieuwkomers en WSD door o.a. gezamenlijk casusoverleg.		In 2019 vonden diverse (casus)overleggen met ketenpartners plaats.
	Investeren in kennisontwikkeling over cultuursensitief werken en samenwerken rondom statushouders.		Kennis wordt nu vooral al doende met elkaar ontwikkeld, bijv. in casusoverleg. Nog structureel opzetten en borgen.

3.4 Ervaringen dedicated team met de doelgroep

Consulenten en partners ervaren de statushouders doorgaans als zeer gemotiveerd. Deze nieuwe Nederlanders doen hun best om de taal te leren en iets van hun toekomst te maken, zo niet voor zichzelf dan wel voor hun kinderen. Als iets niet lukt, heeft dat eerder te maken met 'niet kunnen' dan met 'niet willen'. Hoewel we dit niet specifiek onderzocht hebben, krijgen we van diverse statushouders signalen dat ze zich gehoord en gesteund voelen. Wat weleens tot ontevreden geluiden leidt, zijn 'droombanen' die niet haalbaar zijn of stageplekken die onvoldoende aansluiten bij de wensen. Dit brengt vaak tijdelijk weerstand of teleurstelling met zich mee. Tot slot horen we vaak dat statushouders zeer graag meer contact willen hebben met Nederlanders.

3.5 Kansen en belemmeringen

In de praktijk zien we dat volwaardig meedoen soms wordt belemmerd door armoede en/of beperkte vervoersmogelijkheden. Daar zien wij nog kansen. Helaas zijn er ook zaken, waar we last van hebben, maar die we moeilijk(er) kunnen beïnvloeden:

- *Weinig volume*: vertraagt tijdige start van een groepsactiviteit of maakt dit (te) duur;
- *(Nog) geen regie op inburgering*: doordat mensen bij verschillende aanbieders inburgeringsles hebben, moet ondersteuning hieromheen gepland worden. Dat leidt tot een complexe puzzel;
- *Wachtlijst kinderopvang*: mensen starten later met ondersteuningstraject dan wenselijk;
- *Meer stage- of (leer)werkplekken*: een organisatie moet echt open staan voor iemand die de Nederlandse taal en werkcultuur nog niet goed begrijpt. Dit vraagt meer geduld, betrokkenheid en begeleiding, wat niet ieder bedrijf of organisatie wil en/of kan bieden;
- *Bezuinigingen*: de preventieve ondersteuning kan nog beter. Door de bezuinigingen moeten subsidiepartners echter keuzes maken, waardoor niet alles kan.

3.6 Waar richten we ons op in 2020?

Momenteel heeft de Coronasituatie onze volle aandacht. We proberen de statushouders in onze gemeente zo goed mogelijk op afstand te ondersteunen. Buro Nieuwkomers stuurt bijvoorbeeld betrouwbare eenvoudige informatie en video's over Corona door in eigen taal. Zo begrijpen ook deze inwoners wat er aan de hand is en wat er van hun wordt verwacht. Bij zorgsignalen van kwetsbare nieuwkomers gaan hulpverleners wel persoonlijk langs, maar houden hierbij gepaste afstand. We zien ook lichtpuntjes: nieuwkomers leren nu (nog) beter om te gaan met smartphones en tablets. Ook worden sommige nieuwkomers sneller zelfredzaam, omdat begeleiders niet alles op tijd kunnen oppakken.

In 2020 gaan we verder door met het dedicated team en uitwerking van het actieplan. Dit gezien de positieve resultaten en de aansluiting hiervan op de aankomende nieuwe Wet inburgering. Daarnaast hebben we in 2020 extra aandacht voor aanpakken van armoedeproblematiek en verbeteren van vervoersmogelijkheden.

4. Wet inburgering

4.1 Doel en ingangsdatum

Het Rijk werkt aan een nieuw inburgeringsstelsel, dat per 1 juli 2021 moet ingaan. Dit moet ervoor zorgen dat alle inburgeringsplichtigen snel en volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij, liefst via betaald werk. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering wordt weer bij gemeenten neergelegd. Hiervoor is gekozen omdat gemeenten het dichtst bij hun inwoners staan en het beste verbindingen kunnen leggen met onderwijsinstellingen en werkgevers.

Eigenlijk zou de nieuwe wet op 1 januari 2021 ingaan. Maar er blijkt meer tijd nodig te zijn om de invoering van de wet goed voor te bereiden. Zo voert het ministerie van SZW nog gesprekken met de VNG over de wettelijke en financiële kaders en lagere regelgeving.

4.2 Nieuwe taken

In de nieuwe wet wordt de gemeente verantwoordelijk voor een aantal nieuwe taken:

- Afnemen brede intake en opstellen persoonlijk plan inburgering en participatie
- Aanbieden inburgeringstraject (keuze uit 3 leerroutes)
- Aanbieden Module Arbeidsmarkt en Participatie
- Handhaven op voortgang inburgeringstraject
- Financieel ontzorgen (doorbetalen vaste lasten vanuit de uitkering)

De gemeente was al verantwoordelijk voor het verzorgen van maatschappelijke begeleiding en aanbieden van het participatieverklaringstraject.

4.3 Voorbereiding op nieuwe wet

Wij zijn volop bezig met de voorbereiding op de nieuwe wet. Dit doen we op diverse terreinen, met verschillende partners en gemeenten en grotendeels kostenneutraal*:

- Voortzetten van de werkwijze en actieplan dedicated team
- Meedoen aan landelijke projecten rondom de Wet inburgering (zie hoofdstuk 5)
- Beter inregelen van bepaalde randvoorwaarden (zie hoofdstuk 3a)
- Deelnemen aan overleg gemeenten Noordoost-Brabant (NOB) en WSD-gemeenten over eventuele samenwerking en uitwisseling kennis

*) In de begroting is € 14.000,= gereserveerd voor personele ondersteuning, zodat het dedicated team meer tijd heeft om de invoering van de wet voor te bereiden.

Eind dit jaar informeren we verder over de voortgang en ontwikkelingen in de vorm van een informatieavond of raadsinformatiebrief.

5. Deelname diverse landelijke projecten

We doen in 2020 mee aan twee landelijke pilots rondom de nieuwe Wet inburgering met subsidie van het Rijk. Dit doen we samen met enkele regiogemeenten.

Pilot (arbeids)participatie vrouwelijke inburgeringsplichtigen

Eén pilot, die we onder meer met WSD uitvoeren, is bedoeld om kennis op te doen hoe de (arbeids)participatie van vrouwelijke inburgeringsplichtige nieuwkomers verbeterd kan worden.

Enkele nieuwkomerdames uit onze gemeente doen hier aan mee. WSD betreft ook lokale partners bij de pilot, waar dat meerwaarde heeft. De pilot duurt een jaar en wordt gevolgd door een onderzoeksbureau. Kennis wordt vanuit het onderzoeksbureau landelijk gedeeld.

Pilot evaluatie-onderzoek inburgeringsprogramma Z-route

Een onderzoeksbureau gaat onderzoek doen naar de effecten en werking van het inburgeringsprogramma Taal Doen! Dit heeft WSD een paar jaar geleden ontwikkeld voor on- en laaggeletterde nieuwkomers. Werken en leren staan centraal bij het leren van de Nederlandse taal.

Taal Doen! lijkt qua doelstellingen sterk op de Z-leerroute, één van de drie leerroutes in de nieuwe Wet inburgering. De Z staat hier voor zelfredzaamheid. Door dit onderzoek krijgen WSD en aangesloten gemeenten meer zicht op de resultaten en waar het programma nog verder verbeterd kan worden. Ook hier wordt de opgedane kennis landelijk gedeeld met andere gemeenten en maatschappelijke partners.

Vervolg

Eind dit jaar informeren wij u verder over de voortgang over onder meer de aanstaande Wet inburgering.

Burgemeester en wethouders van Boxtel,

A.E. Kraal
secretaris

R.S. van Meygaarden
burgemeester